

มาถึงวันนี้ เชื่อว่าหลายท่านคงจะเข้าใจมากขึ้นบ้างแล้วว่า ทำไมนักวิชาการโดยเฉพาะในสายเศรษฐศาสตร์ จึงได้วิพากษ์วิจารณ์กันนักหนาเกี่ยวกับนโยบายอุดหนุนหรือช่วยเหลือเกษตรกรในรูปแบบของการประกันราคาหรือการรับจำนำ ซึ่งมีผลเป็นการแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาด

สิ่งที่อยากจะให้ตระหนักถึง หรือพิจารณากันให้รอบคอบนั้น ไม่ใช่ประเด็นว่าเราควรจะให้การช่วยเหลือเกษตรกรหรือไม่ เพราะส่วนใหญ่เราก็เข้าใจได้ถึงความจำเป็นที่ภาคการเกษตรในบางส่วน บางสถานการณ์นั้น จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ แต่วิธีการให้การช่วยเหลือต่างหากที่เป็นตัวปัญหา และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกหลายประการด้วยกัน

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจนั้น ภาครัฐใช้เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งหวังยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงมีหลายสิ่ง หลายมิติที่จะต้องคำนึงถึงอย่างระมัดระวัง ในที่นี้ก็จะถือโอกาสกล่าวถึงสัก 2-3 ประเด็นด้วยกัน

ประการแรก คงจะต้องเริ่มต้นจากการพิจารณาที่ต้นทุนของการดำเนินนโยบาย ในทางเศรษฐศาสตร์นั้นไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายในลักษณะใด ก็ล้วนแต่มีต้นทุนทั้งสิ้น และการพิจารณาทางด้านต้นทุนของการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจนั้น ก็น่าจะต้องคำนึงถึงในลักษณะของต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) เป็นสำคัญ ไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะต้นทุนทางบัญชี (Accounting Cost) ของการดำเนินนโยบายเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าจะพิจารณาด้านต้นทุนของการดำเนินนโยบายรับจำนำข้าว (สมมติว่าไม่มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปจากกระบวนการและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน) ก็จะไม่ใช่เพียงแค่การขาดทุนที่เป็นตัวเงิน หรือตัวเลขทางบัญชีที่เกิดขึ้นจากการรับจำนำข้าว แต่จะรับถึงต้นทุนที่ประเทศ

เสียโอกาสในการนำทรัพยากรของประเทศ (ทั้งเงินทุนและชั่วโมงการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบาย) ไปใช้เพื่อการดำเนินนโยบายอื่นที่อาจจะมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากกว่า

การคำนวณหรือนำเสนอข้อมูลที่ผิดพลาด ก็จะมีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงิน ที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น นโยบายการรับจำนำข้าว รับจำนำข้าวในราคาสูงจากเกษตรกรเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เกษตรกรเพิ่มจำนวนการเพาะปลูก เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่มากขึ้น ผลสืบเนื่องดังกล่าว ทำให้อุปทานข้าวในตลาดในบีบรัดๆ ไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นภาระของภาครัฐเพิ่มมากขึ้นที่ต้องจัดหางบประมาณเพื่อการดำเนินนโยบายเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังมีผลกดดันให้ราคาข้าวต่ำลง และต้นทุนของการดำเนินนโยบายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับ นอกจากนี้

ต้นทุนของการดำเนินนโยบายยังแปรเปลี่ยนไปตามรายละเอียดวิธีการดำเนินนโยบายอีกด้วย ได้แก่ การปรับเพิ่มขึ้นของค่าเช่าโกดัง ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และค่าใช้จ่ายทางการเงิน (ดอกเบี้ย) ที่เป็นภาระของรัฐต้องแบกรับจากการดำเนินนโยบาย เป็นต้น

ประการที่สอง ความเป็นไปได้ของนโยบายและผลกระทบภายนอก (หรือผลกระทบข้างเคียง) ประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญมากที่ประชาชนโดยทั่วไปทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมควรจะได้คำนึงถึง ตัวอย่างเช่น การกำหนดราคารับจำนำในโครงการรับจำนำข้าวจากเกษตรกร โดยอาศัยกรอบการกำหนดราคารับจำนำที่คำนึงถึงราคาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือในหลายกรณีมีความเชื่อกันว่าประเทศไทยจะสามารถกำหนดราคาข้าวในตลาดโลกได้ ด้วยเหตุผลเพียงว่าประเทศไทย

✓ กับเศรษฐกิจ

พศ.ดร.สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ (นิด้า)

www.econ.nida.ac.th;

santi_nida@yahoo.com

เป็น (หรือเคยเป็น) ผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลก เมื่อเงื่อนไขดังกล่าวได้พิสูจน์แล้วว่าไม่เป็นจริง (หรือเป็นจริงได้ยาก) ก็มีผลทำให้การดำเนินนโยบายมีความเสี่ยงต่อการล้มเหลวเพิ่มมากขึ้น การดำเนินนโยบายก็จะประสบกับปัญหานั้นประการ

ประการสุดท้าย ความยั่งยืนและสมดุลทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบาย ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เรามักจะหมายถึงผลกระทบในระยะยาว ประเด็นนี้จะมีความสำคัญอย่างมาก การอุดหนุนที่เป็นการเฉพาะเจาะจงแก่บางสาขาการผลิต และมีผลเป็นการแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาดนั้น มีความเสี่ยงอย่างมากในการที่จะมีผลกระทบต่อความยั่งยืนและความสมดุลของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว

การดำเนินนโยบายที่ก่อให้เกิดภาวะผูกพันทางการคลังต่อไปในระยะยาว โดยไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนนั้น ก่อให้เกิดความเสี่ยงทางการเงินจากการดำเนินนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นภาระหนี้ผูกพันที่อาจจะเพิ่มมากขึ้น ภาระดอกเบี้ยและการจ่ายเงินต้นสำหรับหนี้ที่เกิดขึ้นและสะสม การสูญเสียโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจทางด้านอื่นจากภาระทางการคลังที่เพิ่มมากขึ้น ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงข้อคิดบางส่วนสำหรับการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่อยากจะฝากไว้กับท่านผู้อ่านทุกท่าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยนโยบายเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันกับการบริหารกิจการของบริษัทธุรกิจเอกชน ■